

Ο λόγος στους συγγραφείς

Θάνατος στην Κολομβία

► Της **ΜΙΚΕΛΑΣ ΧΑΡΤΟΥΛΑΡΗ**
mike.la.xartoulari@gmail.com

Η σημασία της ιστορικής ερηνευτικής διαδικασίας που εξελίσσεται στην Κολομβία μεταξύ κυβέρνησης και ανταρτών, αντανακλάται στο αυτοβιογραφικό πολιτικό μυθιστόρημα του Εκτορ Αμπάδ Φασιολίνσε «Η λήθη που θα γίνουμε». Με αφετηρία τη δολοφονία του πατέρα του που υπήρξε ένας ακτιβιστής της κοινωνικής ιατρικής, ο Κολομβιανός συγγραφέας ζωντανεύει τη θηριωδία μιας κοντινής εποχής όπου ο βρόμικος πόλεμος εξόντωνε εκείνους που ήταν αφοσιωμένοι στη βοήθεια των άλλων

«**Ε**ξοντώνουν την ιντελιγκέντσια, εξαφανίζουν τους πιο ανήσυχους φοιτητές, σκοτώνουν τους πολιτικούς αντιπάλους, δολοφονούν τους πιο στενά συνδεδεμένους με τις ενορίες τους ιερείς, αποκεφαλίζουν τους λαϊκούς ηγέτες των συνοικιών και των χωριών. Το κράτος δε βλέπει παρά κομμουνιστές και επικίνδυνους αντιπάλους σε κάθε ανήσυχο ή σκεπτόμενο άνθρωπο».

Τα λόγια αυτά μας μεταφέρουν στην Κολομβία του 1987. Τα γράφει σ' ένα από τα πύρινα άρθρα του ένας 65άρης καθηγητής στην Ιατρική Σχολή του Μεδεγίν, που φωνάζει την αλήθεια με νεανικό πάθος. Είναι ο Εκτορ Αμπάδ Γκόμες, και τον έχουν παροπλίσει συνταξιοδοτώντας τον με συνοπτικές διαδικασίες.

Είναι εκείνος που είχε δημιουργήσει το Τμήμα Προληπτικής Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο της Αντιόκια, είχε ιδρύσει την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας, είχε διδάξει πολλές γενιές Υγιεινολόγων, είχε μπει στο μάτι του ακραία συντηρητικού ακαδημαϊκού κατεστημένου, και τον λάτρευαν οι φοιτητές του επειδή τους έβγαζε στον δρόμο. Τους πήγαινε στις παραγκουπόλεις που δεν είχαν ούτε πόσιμο νερό, στις φυλακές, στα σφαγεία, στις αγροτικές περιοχές, στα νοσοκομεία των φτωχών και στις κλινικές των πλουσίων, για να διερευνήσουν τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές αιτίες των ασθενειών και ειδικότερα της διάρροιας και του υποσιτισμού που σκότωναν τον λαό της Κολομβίας. Ηθελε οι γιατροί να μη λειτουργούν σαν μάγοι της φυλής αλλά σαν κοινωνικοί ακτιβιστές. Όπως ο ίδιος. Και γι' αυτό, εκείνο το καλοκαίρι, τον δολοφόνησαν. Αλλά η υπόθεση μπήκε στο αρχείο μαζί με χιλιάδες παρόμοιες...

Η ιστορία του γιατρού Αμπάδ, γραμμένη από τον συγγραφέα για

ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΝΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

του, συνοψίζει τη θηριώδη καθημερινότητα που έδωσε στην Κολομβία του '90 τον τίτλο της πιο βίαιης χώρας στην οικουμένη. Και δικαιώνει τους εκατέρωθεν συμβιβασμούς για τη λήξη του εκτεταμένου 50χρονου εμφύλιου πολέμου, και για την ερηνευτική συμφωνία κυβέρνησης - ανταρτών, μια διαδικασία που παρακολουθούμε στην επικαιρότητα αυτούς τους τελευταίους μήνες του 2016-2017.

Μόλις την περασμένη εβδομάδα (15/6/2017) οι αντάρτες των Ενοπλών Επαναστατικών Δυνάμεων (FARC) παρέδωσαν ένα μεγάλο μέρος από τον οπλισμό τους στον ΟΗΕ, και το αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα *Η λήθη που θα γίνουμε* του Εκτορ Αμπάδ Φασιολίνσε (εκδ. Πατάκη, μτφρ. Τίτνα Σπερελάκη) εξηγεί έμμεσα γιατί επέμεναν στον αγώνα τους μισό και παραπάνω

αίωνα. Ο 58χρονος συγγραφέας δεν εστιάζει στους αντάρτες, αλλά ακτιβιστικά τη ζοφερή τάση πραγμάτων την οποία προσπάθησαν να ανατρέψουν τα αριστερά ένοπλα κινήματα στη Λατινική Αμερική - όπως ο Λαϊκός Στρατός (FARC) και ο αμετανόητος σήμερα Εθνικός Απελευθερωτικός Στρατός (ENL) - καθώς και το κίνημα της «θεολογίας της απελευθέρωσης» με τους μαχητικούς ιερείς που αφύπνιζαν τα λαϊκά στρώματα.

Βρόμικος πόλεμος

Σε μια κρίσιμη στιγμή που το λογοτεχνικό σινάφι στην Κολομβία υιοθετεί αναθεωρητική σκοπιά «ακούγοντας» τους θύτες, ο Φασιολίνσε επιλέγει τη σκοπιά των θυμάτων, όπως ήταν ο πατέρας του, και μιλά για τον αυταρκισμό της εξουσίας,

για τις αχανείς κοινωνικές ανισότητες, για την αντιδραστική παράδοση του Καθολικισμού, τις συμμαχίες του κράτους με τα έμμοιθα τάγματα θανάτου κ.ο.κ. Η ίδια αυτή συνθήκη επέτρεψε στον Πάμπλο Εσκομπάρ (που δεν αναφέρεται ονομαστικά) να στήσει το μεγαλύτερο καρτέλ κοκαΐνης με επίκεντρο το Μεδεγίν, και να διεκδικεί θέση στην πολιτική ζωή της Κολομβίας ενώ πολλαπλασίαζε τα μαφιόζικα ξεκαθαρίσματα λογαριασμών με τους αντιπάλους του. Κόντρα σ' αυτό το τοπίο, και προς μια ουμανιστική κατεύθυνση, αναπτύχθηκαν η προσωπικότητα και η ακτιβιστική δραστηριότητα του φιλελεύθερου ριζοσπάστη γιατρού Αμπάδ, ο οποίος υπερασπιζόταν με μανία, αλλά χωρίς δογματισμό, τις κοινωνικές διεκδικήσεις της Αριστεράς.

Με μάτι τρυφερό και εξεγερμένο, άλλοτε ως γιος κι άλλοτε ως τρίτος, ο συγγραφέας παρακολουθεί τον γιατρό-πατέρα του στο σπίτι, στις σχέσεις, στα γραπτά του, στο πεδίο της κοινωνικής ιατρικής, και (μετά τη συνταξιοδότησή του) στις τάξεις των υπερασπιστών των ανθρώπινων δικαιωμάτων, ενώ παράλληλα συνθέτει ένα πορτρέτο του κατεστημένου της Κολομβίας που είναι μολυσμένο από την πανούκλα της βίας.

Τη χρονιά της δολοφονίας του γιατρού είχε εξοντωθεί το Πατριωτικό Κόμμα της Ακρας Αριστεράς, που μέτρησε 4.000 θύματα, και ο βρόμικος πόλεμος του στρατού, των παραστρατιωτικών, των υπηρεσιών ασφαλείας, της αστυνομίας στρεφόταν ενάντια στο δημόσιο πανεπιστήμιο, με επιλεκτικούς φόνους καθηγητών και φοιτητών, βασανιστήρια και εξαφανίσεις. Αλλά οι πολίτες ούτε συγκινούνταν ιδιαίτερα ούτε ανησυχούσαν. Λίγο νωρίτερα (1985), ο Κολομβιανός νομπελίστας Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες είχε εκδώσει τον *Ερωτα στα χρόνια της χολέρας*...

Η σκιά του ακτιβιστή γιατρού στο κρίσιμο παρόν

Ο ΕΚΤΟΡ ΑΜΠΑΔ Φασιολίνσε αποφάσισε να αυτοεξοριστεί στην Ιταλία για να γλιτώσει τη ζωή του όταν είδε το 1987 να δολοφονούνται όλοι οι φίλοι και οι συνεργάτες του πατέρα του. Και χρειάστηκε 20 χρόνια για να μπορέσει να εξιστορήσει όσα συνέβησαν, με ένα βιβλίο σαν γράμμα σε μια σκιά που δεν έπαψε ποτέ να τον συντροφεύει.

Στο λογοτεχνικό σύμπαν με τα πεζογραφήματα που εστιάζουν στις σχέσεις πατεράδων και γιών, από τον Σέξπιρ μέχρι τον Τουρ-

γκένιεφ, τον Κάφκα, τον Ροθ, τον Εϊμς κ.ά., *η λήθη που θα γίνουμε* είναι από τα πιο συγκινητικά και αγαπητικά έργα, χωρίς να γίνεται μελό. Συνδυάζει τον δυναμισμό του πολιτικού μυθιστορήματος με τον αναστοχασμό του μυθιστορήματος μαθητείας. Μοναδικό αγόρι μιας εύπορης οικογένειας με πέντε κορίτσια και μια μάνα με φεμινιστικό πνεύμα, ο συγγραφέας εκφράζει ένα «ευχαριστώ» στον πατέρα του που τον διαμόρφωσε με τη... μέθοδο της ατόφιας αγάπης, και του μετέδωσε αρχές-κόντρα-στο-ρεύμα.

Ο τίτλος του βιβλίου προέρχεται από το σονέτο «Επιτάφιος» του Αργεντινού Χόρχε Λουίς Μπόρχες, που ο πατέρας του συγγραφέα είχε αντιγράψει με το χέρι σε ένα χαρτί το οποίο βρισκόταν στην τσέπη του όταν τον σκότωσαν: «*Είμαστε κιόλας η λήθη που θα γίνουμε/η σκουειώδης σκόνη που μας αγνοεί...*».

Συγγραφέας δέκα βιβλίων, ο Εκτορ Αμπάδ Φασιολίνσε έγραψε τη... *Λήθη* το 2006, για να παραταθεί η ανάμνηση του πατέρα του πριν από την οριστική λήθη και για να

διαρκέσει η αλήθεια περισσότερο από τα ψέματα των φονιάδων του. Σήμερα, όμως, που η Κολομβία βρίσκεται στο μεγάλο σταυροδρόμι, το μυθιστόρημα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Διότι καθρεφτίζει τις μάχες του σκοταδισμού με την επιστήμη, των παλιών με τις νέες πεποιθήσεις, των θρησκόληπτων με τους σκεπτικιστές, του ατομισμού με το συλλογικό πνεύμα, της βίας με τη θεραπεία της, της μνήμης με τη λήθη, μάχες που μια χώρα αγωνίζεται να ξεπεράσει για να προχωρήσει σε ένα φωτεινό μέλλον.

